

Türk Tarihinde Yolculuk Konu Anlatýmý 1. Bölüm

7. SINIF SOSYAL BÝLGÝLER (ÜNÝTE 3: TÜRK TARÝHÝNDE YOLCULUK)

ANADOLU'NUN YURT EDÝNÝLMESÝ

Anadolu'ya ilk Türk akýnlarýný 4. yüzyýlda Hunlar 6. yüzyýlda Sibir Türkleri gerçekleþtirmiþtir. Ancak iki Türk boyu da Anadolu'ya yerleþmemiþtir. Anadolu'yu yurt edinmek amacýyla gelen ilk Türkler Oðuzlardýr. Bunun nedeni;

Yapadýklarý Horasan bölgesinde diþer kavimler tarafýndan rahatsýz edilmeleri

- Kalabalýk bir nüfusa sahip olmalarý,
- Anadolu'nun yerleþmeye çok uygun bir yer olmasý, (Doða! kaynaklarýnýn zengin olmasý

topraklarýnýn verimli olmasý, ikliminin son derece elveriþli olmasý)

- Anadolu'da güçlü bir devletin bulunmamasý gösterilebilir.

Türk akýncýlar Çaðrý Bey komutasýnda Kafkasya üzerinden Doðu Anadolu Bölgesine kadar iler-lemiþlerdir. Burada önlerine çýkan Bizans kuvvetlerini daðýtmýþlardýr. Çaðrý Bey bir süre Anadolu'da kaldýktan sonra buranýn Türklerin yerleþmesine uygun bir yer olduðunu anlamýþtır. Çaðrý Bey'in geri dönmesiyle Anadolu'ya yönelik Türk akýnlarý devam etmiþtir.

ÝLK MÜCADELELER

PASÝNLER SAVAÞI (1048)

Türkler Anadolu'ya yönelik akýnlarýný Büyük Selçuklular döneminde daha planlý bir þekilde yap-mýþlardýr. Selçuklu Sultaný Tuðrul Bey güçlü bir orduyu Anadolu'ya göndermiþ, Bizans Devleti Türkleri durdurmak için harekete geçmiþtir. Ermeni ve Gürcü kuvvetlerinden de destek alan Bizans ordusu ile Erzurum yakýnlarýndaki Pasinler Ovasý'nda savaþ yapýlmýþtır. Selçuklular Bizans, Gürcü ve Ermeni kuvvetlerini Pasinler Savaþý'nda yenilgiye uðratmýþtır. (1048). Bu zafer-den sonra Türkler Anadolu'nun içlerine kadar ilerlemiþlerdir. Zaferin kazanýlmasýyla Anadolu kapýlarý Türklerle aralanmýþtır.

UYARI: Türklerle (Býyük Selçuklu Devleti) Bizans'ýn yaptýđý ilk savađtır.

MALAZGÝRT SAVAĐI (1071)

Býyük Selçuklular'da Çađrý Bey ve Tuđrul Bey öldükten sonra tahta Çađrý Bey'in ođlu Alparslan geçmiştir. Bu dönemde Bizans, Selçuklularýn ilerleyipini durdurmak istiyordu. Bu yüzden tekrar Türklerle saldırmýđtır.

Türk akýnlarýný durdurmak için harekete geçen Romen Diojen komutasýndaki Bizans ordusu ile Alp Arslan komutasýndaki Selçuklu ordusu Malazgirt Ovasý'nda karşılaştılar. Bizans ordusu ađýr bir yenil-giye uđradý (1071).

Böylece;

- Türkler Anadolu kapýlarýný kendilerine açmýđtır.
- Anadolu'nun Türkleşme süreci başlamýđtır. Türkiye tarihi başladı.
- Bizans vergiye bağlanmýđtır.
- Türkler boylar halinde Anadolu'ya gelerek yerleşmeye başladılar.
- Anadolu'da ilk Türk beylikleri kurulmaya başlamýđtır.
- Haçlı Seferleri'ne zemin hazýrlanmýđtır.
- Selçuklu Devleti'nin Ýslâm dünyasýndaki saygýnlýđý artmýđtır.

ANADOLU'DA KURULAN ÝLK TÜRK BEYLÝKLERÝ

Malazgirt Zaferi'nden sonra Selçuklu Sultaný Alparslan komutanlarýnýn birçođunu Anadolu'ya fethi için görevlendirmiştir. Anadolu'nun fethine katýlan beyler burada aldýklarý yerlere yerleşerek birer beylik kurdular. Bu dev-letler görünüşte bađýmsýz hareket etmekle birlikte gerçekte Býyük Selçuklu Devleti'ne bađlýydılar.

Saltuklular (1071 - 1202)

Erzurum merkez olmak üzere kurulmuştur. Ýlk kurulan Anadolu beyliðidir. Gürcülerle ve Haçlýlarla baparıly mücadeleler yapmýplardýr.

Danışmentliler (1072 - 1177)

Sivas'ta kurulmuş, Amasya, Tokat, Malatya ve civarýna hakim olmuşlardýr. Bir dönem Anadolu'nun en güçlü beyliði haline gelmişlerdir.

Mengücekler (1072 - 1277)

Erzincan civarýnda kurulmuştur. Rum ve Gürcülerle mücadele etmişlerdir.

Artuklular (1101 - 1409)

Diyarbakýr ve Mardin çevresinde Artuk Bey'in oğullarý tarafından kurulmuştur. Hasankeyf, Harput ve Mardin kollarýna bölünmüştür.

Çaka Beyliði (1081 - 1093)

Ýzmir'de Çaka Bey tarafından kurulmuştur. Çanakkale, Edremit ve Ege adalarýný fethetmişlerdir. Peçenekler'le ve I. Kýlýç Arslan ile Bizans'a karþý ittifak yapmýplardýr. Bizans'ýn oyunlarýyla Selçuklular tarafından yıkılmýştýr.

Anadolu'da kurulan ilk Türk devletleri;

fBizanslýlar, Haçlýlar ve Gürcülerle mücadele ederek Anadolu'nun Türk yurdu olmasına bü-yük katkı sağlamýplardýr.

f Türklerin düzenli ve güvenli bir þekilde Anadolu'ya yerleşmesini sağlamýplardýr.

fAnadolu'da cami, medrese, türbe, kümbet, kervansaray, darübbifa gibi mimari eserler yaparak Anadolu'yu bayýndýr hale getirdiler ve Türk kültürünün yerleşmesini sağladýlar.

fEle geçirdikleri yerlere Türkçe adlar vererek Anadolu'ya Türkiye denmesini sağladýlar.

TÜRKÝYE (ANADOLU) SELÇUKLU DEVLETÝ (1075-1308)

Türkiye (Anadolu) Selçuklu Devleti'nin kurucusu Süleyman Fah'týr. 1074'te Anadolu'ya gelen Süleyman Fah önce Konya ve çevresini, ardından Ýznik'i ele geçirdi. Ýznik'i başkent yaparak Türkiye (Anadolu) Selçuklu Devleti'ni kurdu (1075).

I. Kýlýçarslan: I. Haçlý Seferi'ne karþý mücadele etti. Ancak Ýznik ve Batý Anadolu'yu kaybetti. Devletin başkentini Konya'ya taþýdı. Anadolu içlerinde yýpratma savaşlarıyla Haçlýlara karþý büyük kayýplar verdirdi.

I. Mesut: II. Haçlý Seferi'ne katýlan orduyu Konya önlerinde yendi. Bu dönemde bayýndýrlýk faaliyetlerine önem verildi.

II. Kýlýçarslan: III. Haçlý Seferi'ne karþý mücadele etti. Daniþmentlilere son vererek, Anadolu'nun siyasi birliðini sağladı. Denizli yakýnlarındaki Miryakefalon denilen yerde Bizans ordusu-nu ađýr yenilgiye uğrattý.

1176 yılında kazanılan Miryakefalon Zaferi ile;

- Anadolu Türkmen birliði büyük ölçüde sağlandı.
- Anadolu'nun Türk yurdu olacađý ve böyle ka-lacađý kesinlepti.
- Bizans vergiye bağlandı.
- Avrupalý tarihçiler Anadolu'dan Türkiye (Türk-yurdu) olarak bahsetmeye başladýlar.
- Bizans artık Türkler'i Anadolu'dan atma ümidi-ni kaybetti, saldırdan savunmaya geçti.
- Bizans'ýn çadrýsý üzerine III. Haçlý Seferi başlandı.

I. Gýyasettin Keyhüsrev: Antalya'yý alarak burada ilk Selçuklu donanmasýný kurdu. Deniz ticaretine önem verdi. Venediklilerle bir ticaret antlaşması yaptı.

Ýzzettin Keykavus: Ýç ve dýþ ticaretin gelişmesi için çalıştı. Ýtalyan devletleriyle ticaret antlaşmaları yapıldý. Sinop alınarak bir ithalat ve ihracat limanı haline getirildi.

I. Aleaddin Keykubat: Türkiye (Anadolu) Selçuklularý en parlak devrini bu dönemde y Alanya'yý (Alâiye) alarak burada tersane kurdu. Kýrým'a gönderdiði bir donanma önemli ticaret limanlarýndan Suðdak'ý aldı. Böylece Karadeniz ticareti gelipti.1230 yýlýnda Harzembahlar Dev-leti'nin yýkýlmasına, Moðollarla Türkiye (Anadolu) Selçuklularýn komþu durumuna gelmesine neden oldu.

II. Gýyasettin Keyhüsrev: Bu dönemde devlet iyi idare edilemedi. Orta Anadolu'da Babailer tarafýndan büyük bir isyan çýkarýldý. Türkiye (Anadolu) Selçuklu Devleti'nin zayıfladýðýný fark Moðollar Anadolu'ya girdiler.

Türkiye (Anadolu) Selçuklularýnýn son dönemlerinde ise devlet içinde önemli bunalýmlar ortaya çýkmýþtır. Dönemin en önemli olayý Baba Ýshak Ýsyaný'dýr (1240).

Baba Ýshak Ýsyaný'nýn zorla bastýrýlması, Selçuklular'ýn zayıfladýðýný ortaya çýkarmýþ ve Moðol Anadolu'yu iþgaline ortam hazýrlamýþtır.

1243 yýlýnda yapılan Köseadað Savaþý'nda Selçuklular yenildiler.

Köseadað Savaþý sonucunda;

- Kayseri, Sivas ve Erzincan Moðollarýn eline geçti.
- Anadolu'da can ve mal güvenliði kalmadı. Birçok sanat eseri yakýlýp yýkýldý.
- Anadolu Moðol hakimiyetine girmiştir.
- Sivas ve Kayseri yaðmalanmýþtır.
- Anadolu Moðollar tarafýndan yarým yüzyýl sömürülmüş ve Selçuklular Moðollar'a vergi verme-yen baþlamýþtır.
- Anadolu'nun deðipik yerlerinde beylikler kurulmuştur.
- Behzadeler arasında taht mücadeleleri baþlamýþtır.
- Moðollar, Selçuklu topraklarýný üç kardeþ arasında paylaþtırarak ülkeyi bölmüşlerdir.
- Anadolu Selçuklu Devleti parçalanmýþ ve yýkýlýþa geçmiştir.
- 1077'de kurulan Türkiye (Anadolu) Selçuklu Devleti II. Mesut'un ölümü ile 1308'de yýkýldý.

HAÇLI SEFERLERÝ

Avrupalýlarýn din adamlarýnýn önderliðinde birleþerek Hýristiyanlarca kutsal sayýlan Kudüs, Antakya Ýskenderiye gibi yerleri almak amacýyla düzenledikleri seferlere "Haçlý Seferleri" denir. 1096 - 1270 yýllarý arasýnda sekiz kez sefer düzenlemiþtir. Bunlardan ilk dördü Anadolu üzerinden diðerleri ise deniz yolu ile gerþekleþtirilmiþ, ancak baþarýlý olamamýþlardýr.

HAÇLI SEFERLERÝ'NÝN NEDENLERÝ:

DÝNÝ NEDENLER

1. Hýristiyanlarca kutsal sayýlan Kudüs, Antakya ve Ýznik'in Müslümanlardan geri alýnmak istenmesi.
2. Papa tarafýndan kurulan Kuluni Tarikatý'nýn ça-lýþmalarý.
3. Papanýn, sefere katýlanlara cennet vaat etmesi.
4. Ýslâmiyet'in batýya yayýlmasýný engelleyerek Hýristiyanlýðý tekrar doðuya yayma düþüncesi

SÝYASÝ NEDENLER

1. Türklerin (Selçuklularýn) Bizans'ý tehdit etmesi ve Bizans'ýn Papadan yardým istemesi.
2. Papanýn, sözünün geþtiði topraklarý geniþletmek istemesi.

3. Þövalyelerin ve asillerin macera arayýþлары.
4. Krallarýn ve senyörlerin toprakларыný geniþlet-me düþüncesi.
5. Orta Doðu'da Hýristiyan devletler kurma düþün-cesi.

EKONOMÝK NEDENLER

1. Avrupa'nýn fakirliði karpýsýnda Ýslâm dünyasý-nýn zenginliði.
2. Þövalyelerin ve asillerin zenginliklerini artýrma düþüncesi.
3. Fakir Hýristiyan halkýn bu seferlerle zengin ol-ma düþüncesi.
4. Müslümanларыn kontrolündeki Ýpek ve Baharat yollarýnýn kontrolünü ele geçirme düþüncesi.

Yukarıda verilen sebeplerden dolayı Avrupalýlar, Müslümanlar üzerine seferler düzenlediler. Büyük Haçlý Seferleri'nin sayýsý sekizdir. Bunlardan ilk dördü önemlidir.

I. Haçlý Seferi (1096 - 1099): Haçlýlar Bizans'ýn yardımıyla Anadolu'ya geçti. Ýznik'i aldýlar. Türkiye (Anadolu) Selçuklu Sultaný I. Kılıçarslan Konya'ya kadar çekilerek burayı başkent yaptı. I. Kılıçarslan Daniþmentliler ve Saltuklularýn da yardımıyla Haçlý ordusuna ađır kayýplar verdi. Haçlýlar Anadolu'da ađır kayýplar vermelerine rağmen Kudüs, Antakya, Urfa ve Suriye'nin büyük kısımlarını ele geçirdiler.

I. Haçlý Seferi sonunda;

- Ýznik ve Batý Anadolu, Bizans'ýn eline geçti.
- Türklerin batýya doğru ilerleyiþi bir süre için durduruldu.
- Bizans'ýn ömrü uzadı. Bizans Anadolu'yu yeniden alma ümidine kapıldı.

- Haçlýlarýn ele geçirdikleri Kudüs, Antakya ve Suriye'de Avrupa'da olduđu gibi kontluk, düklük ve derebeylik kurdular.

II. Haçlý Seferi (1147 - 1149): Musul Atabeyi Ýmadedin Zengi'nin Urfa'yý geri alması üzerine II. seferi baýladı. II. Haçlý ordusunu Konya önlerinde II. Kýlýçarslan yenilgiye uğrattý. Haçlý bir kýmý deniz yoluyla Kudüs'e ulaþtıysa da önemli bir başarı elde edemediler.

III. Haçlý Seferi (1189-1192): Bu sefer, Eyyubi Devleti hükümdarı Selâhaddin Eyyubi'nin Hýttin Savaþý ile Kudüs'ü Haçlýlardan geri alması üzerine baýladı. Haçlýlar Kudüs'ü alamadan geri döndü.

IV. Haçlý Seferi (1202-1204): Tahttan indirilen Bizans imparatorunun yardım istemesi üzerine Ýstanbul'a yapılan bir seferdir. Haçlýlar Ýstanbul'u alarak burada bir Latin Devleti kurdular. Ýstanbul'dan Bizanslılar ise Ýznik ve Trabzon'da birer devlet kurdular.

Haçlý Seferleri'nin Sonuçları

a. Dinî sonuçları:

- Kilise ve din adamlarına olan güven ilk defa sarsıldı.
- Kilise ve papalık ilk defa güç kaybetmeye baýladı.
- Kilise düþüncesi ilk defa zayıflamaya baýladı.

b. Siyasî sonuçları

- Bu seferlerde pek çok derebeyin ölmesi üzeri-ne derebeylik rejimi ilk kez gücünü kaybetme-ye, buna karþılık merkezî krallıklar ilk kez güç-lenmeye baýladı.

- Anadolu'daki Türk ilerleyiþi bir süre durdu.
- Ýslâm dünyası Anadolu Selçukluları ve Eyyubiler etrafında toplandı.
- Bizans'ın ömrü uzadı.

c. Ekonomik ve teknik sonuçları

- Doðu-Batý arasındaki ticaret geliþti.
- Cenova, Marsilya gibi Akdeniz kıyılarındaki limanların önemleri arttı.
- Anadolu, Suriye ve Filistin toprakları zarar gördü.

- Avrupalýlar Ýslâm medeniyetini yakýndan taný-dýlar.
- Barut, pusula, kâðýt, matbaa gibi teknik bulup-lar Avrupa'ya tabýndý. Bunlar Avrupa medeni-yetinin geliþmesini saðladý.
- Ticaret sonucunda Avrupa'da hayat standart-larý yükseldi. Ticaretle uðraþan ve burjuva olarak adlandýrýlan toplum kesimi güçlendi.